

סו:

עין משפט
נר מצוה

אלו מרפות פרק שלישי חולין

מסורת הש"ס

(א) דה נה" (ב) ונחית מד.
בין קד: בסורות נה" ע"ש
שנוטים ה" (א) ויחלף אלו.
(ד) ונ"ל הוא שמיין.

תורה אור הש"ס

1. ובוטע נחשת על ראשו ושיריו קשקשים הוא לבוש ונחשתקל השיריו נחשת אלפים שקלים נחשת: שוואל א יו"ה
2. ה' תפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר: ישיעיהו סב בא
3. אז זה תאכלו מכל אשר במים כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים בימים ובנחלים אחר תאכלו: ויקרא יא ט
4. וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת בימים ובנחלים מכל שרץ המים ומכל נפש החיה אשר במים שקץ הם לכם: ויקרא יא י

הנהגות הב"ח

(א) ישי" ד"ה ואימת במים כלל דלכל שק: (ב) הוב' ד"ה לא ס"ד וי' נחש טפי דלמה ליה להזכיר כלים בקרא דש' לו:

מוסף רש"י

קשקשת: מלגשין של דג ונדה נא: אלו קליפין הקליפין כי ויכדור יא טו: סנפיר: אלו במים שטט כהן על פני המים ושטט:

אקונם ואפונם כספתיאם ואכספתיאם. כספ' כספ' נדה: אקשקש סמכין. דהא אינה בלא סנפיר כדמי תנא ואספיר לא סמכין דהא דג טמא נמי י' לו סנפיר: הוה אמינא. קשקשת הוא הפורה בהן ואמי לאספיר דג טמא כמב [רחמנא] תרוייבו למימרא דעל כרחק

חד מינייהו היו הן קדושים וזו: ופרכין וספשא. דכתיב תרוייבו מלן דקשקשת לבושא הוא דמפרש תנא דמתיין קשקשן אלו הקדושים וזו על כרחק מהאי קרא מישתמע ושריון קשקשים וגו' ויכין דפשיטא לן דקשקשת הוא לבושא ליכתוב קשקשת לחוד דהא עלה סמכין והשמיא ליכא למימר הוה אמינא מאי קשקשת סנפיר: כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים אחרת תאכלו אותם משמע מיעוטא הא אם אין לו לא תאכלו ולא הנה מכלל עשה עשה: סאכלו מכל אשר במים מה ס"ל. והא מוחותם תאכלו דסיפיה דקרא נפקא לן היתירא גיש לו ואיסור עשה כאן לו ותאכלו קמא למאי תאכל ליכתוב מכל אשר במים כל אשר לו וגו' שיקול וכו'. ואי קשיא תאכלו דרשא הוה ליה למשכך לגופיה ונתרל לדרשא דכל אורחא דדרשא הכי הוא א"כ תו לא משכח מיד למידש מתאכלו דסיפא דהא דרשא דדרשין מהאי כסמוך לא משתמעא מיניה: הוילי וספיר. שרץ המים בלא סמכין טהרה בשני מקראות אחד סמוך ואחד מפורש דמפרש להו לקמיה [מא] והוה אמינא ילמד סמוך מן המפורש: מה כשהספיר במפורש לא הספיר. בלא סנפיר וקשקשת אלא שקלים הנדלים במים שכלים כגון חולעים שבהן. ולקמן מפרש תנא לן דמישחרי: אף כשהספיר כו' לא הספיר אלא ככלים. אכל כל שאר מימות כגון חרצין ונעיצין שכן נעיצין ודומין לימים ונחלים האמורין כפרשה' או צורות שריון ומעטות שאין דומין להם שאין נעיצין לא המיר בהן בלא סנפיר וקשקשת: מני להסיר צורות שריון ומעטות. שאין נעיצין לשמות עס החולעים שבהם הואיל ואין דומין לימים ונחלים שהסמכין אמורין בהן: ס"ל סאכלו מכל אשר במים. ומתאכלו דסיפא לא מני למדרש המירא אלא איסורא דהא אותם תאכלו כמי וקאי

אספיר וקשקשת אכל מתאכלו קמא מני למידרש בנפשי נפשיה וסנפיר וקשקשת ימיים ונחלים דסיפא קאי והכי קאמר תאכלו מכל אשר במים אפי' בלא סימנין וכגון בשאר מימות שאין ימים ונחלים כל אשר לו סנפיר וקשקשת [במים] בימים ונחלים אותם תאכלו ולא בלא סנפיר וקשקשת דבימים ונחלים בעי סימנין: היכן הספיר ככלים. מאיזה מקרא אלה למד: בימים ונחלים הוא. דכתבתי לך אותם למעוטי מי שאין לו הא ככלים אע"ג דלית ליה אבול: ואימא ככלים אע"ג דאין ליה לא סיכול. דהא גבי היתירא כתיב ומשמע דמהיתירא ממשע להו דהכי משמע בימים ונחלים הוא דתאכלם אכל ככלים לא תאכלם: לא ס"ד. דהא גבי איסורא דאל תאכלו את אשר אין לו כתיב נמי ימים ונחלים למעוטי כלים והכא על כרחק מאיסורא ממעט להו ונחלים הוא דלוחם תאכלו ולא מי שאין לו אכל כלים אפי' אין לו אבול והיינו שני מקראות סמוך ומפורש דלעיל שהתירו בהם כלים ולקמן [מא] בעי הי קרי סמוך והי קרי מפורש: ואימא במים כלל. (א) דכל שרץ המים נעיצין ונעיצין לא. וי"ש צורות ולמה לי תאכלו מכל אשר במים לאתוי צורות להיתירא: במים חור וכלל. מרי במים כתיב גבי הדדי מכל אשר במים כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים: הטל

אקונם ואפונם כספתיאם ואכספתיאם ואמנום ה"ז מותר יתנן התם א"כ שיש לו קשקשת יש לו סנפיר ויש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת יש לו קשקשת ויש לו סנפיר דג טהור יש לו סנפיר ואין לו קשקשת דג טמא מבדי אקשקשת קא סמכין ליכתוב רחמנא קשקשת ולא ליכתוב סנפיר אי כתב רחמנא קשקשת ולא כתב סנפיר הוה אמינא מאי קשקשת סנפיר ואפי' דג טמא כתב רחמנא סנפיר וקשקשת והשתא דכתב רחמנא סנפיר וקשקשת מומאי דקשקשת לבושא הוא דכתיב יושריון קשקשים הוא לבוש וליכתוב רחמנא קשקשת ולא ליכתוב סנפיר א"ר אבהו וכן תנא דבי ר' ישימאאל יגדיל תורה ויאדיר ת"ר במשמע שנאמר אכול את שיש לו שומע אני אל תאכל את שאין לו ומשמע שנאמר אל תאכל את שאין לו שומע אני אכול את שיש לו ולמה שנא' ילעבור עליו בעשה ולא תעשה יתאכלו מכל אשר במים מה ס"ל שיקול הואיל והתיר במפורש והתיר בסתם מה כשהתיר במפורש לא התיר אלא בכלים אף כשהתיר בסתם לא התיר אלא בכלים מנין לרבות בורות שריון ומעטות ששוחה ושותה מהן ואינו נמנע ית"ל תאכלו מכל אשר במים היכן התיר בכלים דכתיב את זה תאכלו מכל אשר במים וגו' בימים ובנחלים הוא דכי אית ליה אבול דלית ליה לא תיכול הא יבכלים אע"ג דלית ליה אבול אימא בכלים אע"ג דאית ליה לא תיכול לא סלקא דעתך דכתיב יוכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת בימים ובנחלים מכל שרץ המים בימים ובנחלים דלית ליה לא תיכול הא בכלים אע"ג דלית ליה אבול ואימא במים כלל בימים ובנחלים פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט ימים ונחלים אין נעיצין וחרצין לא במים חור וכלל הני תרי כללי דסמכי להדדי ניגהו אמר רבינא כדאמרי במערבא ס"ב מקום שאתה מוצא שני כללות הסמוכין זה לזה הטל

אקונם ואפונם כספתיאם ואכספתיאם ואמנום ה"ז מותר יתנן התם א"כ שיש לו קשקשת יש לו סנפיר ויש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת יש לו קשקשת ויש לו סנפיר דג טהור יש לו סנפיר ואין לו קשקשת דג טמא מבדי אקשקשת קא סמכין ליכתוב רחמנא קשקשת ולא ליכתוב סנפיר אי כתב רחמנא קשקשת ולא כתב סנפיר הוה אמינא מאי קשקשת סנפיר ואפי' דג טמא כתב רחמנא סנפיר וקשקשת והשתא דכתב רחמנא סנפיר וקשקשת מומאי דקשקשת לבושא הוא דכתיב יושריון קשקשים הוא לבוש וליכתוב רחמנא קשקשת ולא ליכתוב סנפיר א"ר אבהו וכן תנא דבי ר' ישימאאל יגדיל תורה ויאדיר ת"ר במשמע שנאמר אכול את שיש לו שומע אני אל תאכל את שאין לו ומשמע שנאמר אל תאכל את שאין לו שומע אני אכול את שיש לו ולמה שנא' ילעבור עליו בעשה ולא תעשה יתאכלו מכל אשר במים מה ס"ל שיקול הואיל והתיר במפורש והתיר בסתם מה כשהתיר במפורש לא התיר אלא בכלים אף כשהתיר בסתם לא התיר אלא בכלים מנין לרבות בורות שריון ומעטות ששוחה ושותה מהן ואינו נמנע ית"ל תאכלו מכל אשר במים היכן התיר בכלים דכתיב את זה תאכלו מכל אשר במים וגו' בימים ובנחלים הוא דכי אית ליה אבול דלית ליה לא תיכול הא יבכלים אע"ג דלית ליה אבול אימא בכלים אע"ג דאית ליה לא תיכול לא סלקא דעתך דכתיב יוכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת בימים ובנחלים מכל שרץ המים בימים ובנחלים דלית ליה לא תיכול הא בכלים אע"ג דלית ליה אבול ואימא במים כלל בימים ובנחלים פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט ימים ונחלים אין נעיצין וחרצין לא במים חור וכלל הני תרי כללי דסמכי להדדי ניגהו אמר רבינא כדאמרי במערבא ס"ב מקום שאתה מוצא שני כללות הסמוכין זה לזה הטל

אספיר וקשקשת אכל מתאכלו קמא מני למידרש בנפשי נפשיה וסנפיר וקשקשת ימיים ונחלים דסיפא קאי והכי קאמר תאכלו מכל אשר במים אפי' בלא סימנין וכגון בשאר מימות שאין ימים ונחלים כל אשר לו סנפיר וקשקשת [במים] בימים ונחלים אותם תאכלו ולא בלא סנפיר וקשקשת דבימים ונחלים בעי סימנין: היכן הספיר ככלים. מאיזה מקרא אלה למד: בימים ונחלים הוא. דכתבתי לך אותם למעוטי מי שאין לו הא ככלים אע"ג דלית ליה אבול: ואימא ככלים אע"ג דאין ליה לא סיכול. דהא גבי היתירא כתיב ומשמע דמהיתירא ממשע להו דהכי משמע בימים ונחלים הוא דתאכלם אכל ככלים לא תאכלם: לא ס"ד. דהא גבי איסורא דאל תאכלו את אשר אין לו כתיב נמי ימים ונחלים למעוטי כלים והכא על כרחק מאיסורא ממעט להו ונחלים הוא דלוחם תאכלו ולא מי שאין לו אכל כלים אפי' אין לו אבול והיינו שני מקראות סמוך ומפורש דלעיל שהתירו בהם כלים ולקמן [מא] בעי הי קרי סמוך והי קרי מפורש: ואימא במים כלל. (א) דכל שרץ המים נעיצין ונעיצין לא. וי"ש צורות ולמה לי תאכלו מכל אשר במים לאתוי צורות להיתירא: במים חור וכלל. מרי במים כתיב גבי הדדי מכל אשר במים כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים: הטל

כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר. וא"ת מנין היה להם זה להכחיש וכן לעיל (דף סג:) דמנינא שאין במימי דגים טמאים אלא ו' מאות מנין היה להם שהתירו בזה את השאר וליכא למימר מאדס שקרא להם שמות קים להו הכי שמר לדורות ק' שהם טמאין שכן הוא הכי את כולם דהא לא משמע במקרא שקרא שמות אלא לבהמות ולעופות שאע"פ שדע שמו של הקד"ה דדרשין (במ"ד בראשית פ"ה) אלו ה' (ז)הוא שקרא לי אדם הראשון דגים מיהא לא אשכחן ויש לומר מכל אשר יקרא לו האדם יש לרבות אפי' דגים ואיכא למימר דמאדס קים להו ואס' תמלא לומר שלא קרא להם שמות יש לומר דהכי קים להו הלכ"מ:

הוה אמינא מאי קשקשת סנפיר. כפ"ק (ועל דף כג: ס"ד"ה אינערין) פירשמי דלא שייך כאל לאקשוי וכו' אינערין קרא לכתוב כדי שלא נטעה דפריין התם גבי אינערין קרא למעוטי ספיקא: יגדיל תורה ויאדיר. הרבה אמר לנו טעמים לידע מהו קשקשת: א"מא בבאים אע"ג דאית ליה לא תיכול. וא"ת א"כ את זה תאכלו מאי אכתי ליה יש לומר שלא תאמר מה הפרט מפורש מים נעיצין ואסור צורות שריון ומעטות דדרשין לאיסורא כמב רחמנא תאכלו למימר מה הפרט מפורש גדלים על גבי קרקע להמיר יש לו צורות שריון ומעטות בימים ובנחלים והכי דקאמר כסמוך קאכא היינו למאי דדרשין דדרשין לא ס"ד דכתיב ב' אשר אין לו סנפיר וקשקשת. מימה מאי ראיא היא זו אימא דהאי קרא בתרא קאי אדיוקא דבימים ובנחלים כי לית ליה לא תיכול הא אית ליה אבול אכל ככלים אע"ג דלית ליה לא תיכול ותהוי השתא קרא קמא כפשיטא דמה ראיא דסימנא קרא קמא אדיוקא וקרא בתרא כפשיטא וי"ל דנקרא קמא אין לחוש אי קאי אדיוקא משום דכתיב ביה אותם תאכלו דמשמע אותם ולא אחרים והרי הוא כמו שכתוב צהדיא ולא אחרים וא"ת והכי משמע מהאי קרא דשרי ככלים אימא למעוטי מלאו אתה לומר ככלים יכא לא אכל עשה מיהא איכא כדמוכח קרא קמא אפי' גיש לו וי"ל דנהאי קרא בתרא לא כתיב לאו והכי כתיב וכל אשר אין

לו סנפיר וקשקשת בימים ובנחלים מכל שרץ המים ומכל נפש הלאו אשר במים שרץ הם לכל ונאידך קרא דבתריה הוא דכתיב הלאו ושרץ יהיו לכם במדבר לא תאכלו ועוד דאין זה סברא שיהא ככלים חמורים מימים ונחלים דביש להם סנפיר וקשקשת נמי אסרי ונאין להם סנפיר וקשקשת קלי כיפי דליכא בהו אלא עשה והאי שנייה בתרא ניחא טעמא דלמה ליה וכו' להמיר ככלים מקרא דיש לו לישחוק ביה מימא ונחלים ואנא דיענא היתר כלי מקרא דאין לו ושרץ לומר דהוה אמינא דקרא דאין לו אתה למעוטי כלי מלאו אכל עשה איכא ויש לו אפי' ככלים נמי שרי להכי אינערין קרא קמא למשרי כלים לגמרי אע"ג דאין לו:

רעו א מ"ה פ"ה מכל' מחללה אסורות ה' מד סנה עשין סב טו"ש י"ד כ"י פג ספין ג: רעו ב מ"ה פ"ג שס הלכה ד: רעו ג ד מ"ה שס ה' יו סנה אלא קל: טו"ש י"ד כ"י פג ספין ג:

רבינו גרשום

מכריב תני התם בורה פ' בא סימן התחתון כל שיש לו קשקשת ויש לו סנפיר דג טהור: אקשקשת קא סמכין: כלומר רחמנא יש לו סנפיר ואין לו קשקשת דג טמא לא נכתוב רחמנא סנפיר ונכתוב קשקשת: כלומר השתא קרייל דקשקשת (וכלי' [לבוש] ניגהו נכתוב רחמנא קשקשת ולא נכתוב סנפיר ולא אפי' למשרי וקשקשת היינו סנפיר: תנו לו רבנן אין לו כסבור כו'. כסבור סנפיר וקשקשת: כספתיאם מה כשהתיר במפורש לא התיר אלא בכלים כדבעין לפרושי לקמן איזהו מפורש ואיזהו סתם: בעין לרבות בורות שריון ומעטות כו'. כלומר אע"ג דלית ליה לא תיכול ותהוי השתא קרא קמא כפשיטא דמה ראיא דסימנא קרא קמא אדיוקא וקרא בתרא כפשיטא וי"ל דנקרא קמא אין לחוש אי קאי אדיוקא משום דכתיב ביה אותם תאכלו דמשמע אותם ולא אחרים והרי הוא כמו שכתוב צהדיא ולא אחרים וא"ת והכי משמע מהאי קרא דשרי ככלים אימא למעוטי מלאו אתה לומר ככלים יכא לא אכל עשה מיהא איכא כדמוכח קרא קמא אפי' גיש לו וי"ל דנהאי קרא בתרא לא כתיב לאו והכי כתיב וכל אשר אין

וא' מכלל עד דיה מה כשהספיר שרץ לעיל פ"ה.

